

Príloha č. 1 k Školskému poriadku

Opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog v školskom prostredí

Spracované podľa: PhDr. Štefan Matula - Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava

1. ZÁKLADNÉ POJMY (DEFINÍCIE)

- **DROGA** - slovo má svoj pôvod v anglickom jazyku a vychádza zo starého gréckeho výrazu „pharmakon“, ktorým sa označovali nie len lieky ale aj jedy.
- **DROGA** - je akákoľvek látka, ktorá po vstupe do živého organizmu je schopná zmeniť jednu alebo viac jeho funkcií, pôsobí priamo, alebo nepriamo na centrálnu nervovú sústavu.
- **TOXIKOMÁNIA** je stav opakujúcej sa akútnej (náhlej) alebo chronickej (trvalej) intoxikácie (otravy) vyvolanej opakovaným podaním drogy.
- **TOXIKOMÁNIU CHARAKTERIZUJÚ TRI ZÁKLADNÉ FAKTORY:**
 1. Premáhajúce nutkanie alebo potreba pokračovať v užívaní drogy a drogu získavať akýmikoľvek prostriedkami
 2. Tendencia zvyšovať dávky drogy
 3. Psychická a niekedy aj fyzická závislosť na účinkoch drogy
 4. V súčasnosti sa pojem toxikománia často nahrádza pojmom **drogová závislosť**.
- **AKÚTNA INTOXIKÁCIA (NÁHLA OTRAVA)** toxický (jedovatý) vplyv drogy po jednorázovom podaní označujeme ako náhlu otravu organizmu. Jej následky sú dočasné, s možnosťou obnovy pôvodného stavu pred otravou.
- **CHRONICKÁ INTOXIKÁCIA (DLHOTRVAJÚCA OTRAVA)** dlhotrvajúci vplyv drogy označujeme pojmom chronická intoxikácia. Jej následky sú trvalé a obnova pôvodného stavu je málo pravdepodobná.
- **NARKOMÁNIA** - chorobná túžba po narkotikách (drogách).
- **ZÁVISLOSŤ OD NÁVYKOVÝCH LÁTKOK** je psychický a často aj fyzický stav vyplývajúci z užívania návykovej látky, charakterizovaný reakciami obsahujúcimi vždy nutkavú potrebu užívať návykovú látku buď sústavne, alebo periodicky (opakujúc sa po určitom čase) s cieľom prežiť jej psychické účinky, alebo utlmiť nepríjemný pocit z nedostatku látky.
- **PSYCHICKÁ ZÁVISLOSŤ** je zmena duševného stavu jedinca následkom opakovaného podávania drogy, charakterizovaná rôzne intenzívne vystupňovanou túžbou opäť drogu používať.
- **FYZICKÁ ZÁVISLOSŤ** sa prejavuje **ABSTINENČNÝMI PRÍZNAKMI** po prerušení prívodu drogy do organizmu.
- **ABSTINENČNÝ SYNDRÓM** je skupina rozlične závažných príznakov vznikajúcich pri absolútnom (úplnom) alebo relatívnom (čiastočnom) odňatí drogy po jej dlhodobom užívaní. Ide o celý súbor príznakov, ako nevoľnosť, slzenie, potenie, zvyšovanie či kolísanie telesnej teploty, psychomotorický nepokoj, zmeny krvného tlaku, pulzu, bolesti hlavy ...
- **TOLERANCIA (ZNÁŠANLIVOSŤ DROGY)** je stav, keď je organizmus schopný znášať drogovú otravu, dokonca aj pri dávke väčšej ako je smrteľná, bez okamžitých vážnejších zdravotných porúch.

2. PROTIDROGOVÁ PREVENCIA

a) U detí a mládeže na rozdiel od dospelaj populácie treba počítať s určitými odlišnosťami užívania návykových látok, z ktorých za najdôležitejšie považujeme:

- 1) drogová závislosť sa u detí vytvára rýchlejšie a mladí ľudia sú vystavení väčšiemu riziku vzniku závislostí,
- 2) vyššie nebezpečenstvo ťažkých otráv v dôsledku nižšej tolerancie detského organizmu voči droge,
- 3) reálne nebezpečenstvo spomalenia a zhoršovania psycho - sociálneho vývinu,
- 4) experimentovanie s návykovými látkami sa spája u detí a mládeže s väčšími problémami v domácom a školskom prostredí,
- 5) dôraz na kvalitu rodinnej interakcie a práce s rodičmi a pedagógmi,
- 6) charakteristické testovanie hraníc, riskovania a tendencie skúšať širšie spektrum návykových látok súčasne,
- 7) častejší výskyt recidív závislostí u detí a mládeže.

b) **Reálne očakávania rodičov od školy sú:**

- Škola bude bezpečným miestom, kde nebudú dostupné drogy, alkohol a tabak.
- Škola bude používať postupy, ktoré majú zmysel a sú účinné.
- Škola sprostredkuje rodičom informácie, ktoré im pomôžu pri prevencii drogových závislostí a odporučí miesta pomoci pri rôznych problémoch ich detí.
- Škola bude podnecovať žiakov ku kvalitnému tráveniu voľného času a zdravému spôsobu života.
- Škola bude s rodičmi v sústavnom kontakte.

c) **Reálne očakávania školy od rodičov:**

- Rodičia budú spolupracovať so školou, hlavne ak sa objavia komplikácie.
- Rodičia vytvoria podmienky na príchod dieťaťa do školy v primeranom stave.
- Rodičia budú viesť dieťa k vhodným spôsobom trávenia voľného času a zdravému spôsobu života.
- Rodičia budú mať prehľad o tom, s kým sa stretáva dieťa vo voľnom čase.
- Rodičia budú súhlasiť so všetkým, čo ponúka škola pri prevencii.
- Rodičia zabezpečia pre dieťa primeranú lekársku a psychologickú starostlivosť.
- Rodičia budú mať pochopenie pre náročnú prácu pedagóga a nebudú bezdôvodne oslabovať jeho autoritu u detí.

3. Ciele školy v prevencii závislostí

- a) zakomponovať zákaz prechovávaní a užívania nelegálnych drog do školského poriadku,
- b) v škole sa snažiť zmeniť postoje a mýty žiakov o neškodnosti nelegálnych drog,
- c) podľa záujmu žiakov realizovať workshopy s preventívnymi pracovníkmi,
- d) snahou školy je založiť rovesnícku skupinu v škole,
- e) v škole rôznymi aktivitami (prednášky, besedy, návštevy súdnych procesov...) zvyšovať právne vedomie žiakov,
- f) organizovať preventívne opatrenia a aktivity prostredníctvom koordinátora prevencie drogových závislostí.

4. Porušenie zákazu v školskom pozadku

4.1 Žiakom je zakázané:

- a) fajčiť v areáli školy, ale i mimo neho v čase vyučovania a prestávok a pri všetkých činnostiach organizovaných školou,
- b) prinášať do školy alebo na akcie organizované školou alkoholické nápoje, návykové látky (drogy) a iné zdraviu škodlivé látky, požívať ich v škole alebo na akciách organizovaných školou, prichádzať na vyučovanie a mimoškolské aktivity organizované školou pod vplyvom alkoholu alebo iných omamných látok.
 - I. Žiak pod vplyvom uvedených látok sa nesmie zúčastniť vyučovania, jeho neprítomnosť nie je možné ospravedlniť. Prinesenie akejkoľvek drogy do školy a jej šírenie medzi žiakmi sa považuje za závažné porušenie školského poriadku a trestá sa v zmysle opatrení proti šíreniu drog v školskom prostredí (príloha č. 1).
 - II. V prípade oprávneného podozrenia z užitia alkoholu, resp. nelegálnej drogy u žiaka, zodpovedný pedagogický zamestnanec kontaktuje príslušný útvar policajného zboru a v prípade ohrozenia života žiaka aj zdravotníkov, ktorí disponujú prostriedkami na zisťovanie alkoholu a požitia inej návykovej látky. V prípade, ak sa požitie alkoholu alebo nelegálnej drogy potvrdí, vyučujúci alebo iný učiteľ informuje rodičov (alebo zákonného zástupcu) žiaka a podľa závažnosti riaditeľ školy udelí výchovné opatrenie: pokarhanie riaditeľom školy, podmienené vylúčenie alebo pri opakovanom porušení zákazu vylúči žiaka zo školy.

Opatrenia pri porušení zákazov v bode 4.1:

- a) Pri nedodržaní ustanovení školského poriadku, dotýkajúcich sa návykových látok a závislostí sa uskutoční pohovor s triednym učiteľom, výchovným poradcom, koordinátorom prevencie drogových závislostí, resp. školským psychológom, riaditeľom školy a žiakom.
- b) Do školy budú predvolaní rodičia / zákonní zástupcovia a bude im predložený návrh na psychologické vyšetrenie.
- c) Ak sa preukáže, že žiak má v škole ilegálnu drogu, bude mu odobratá, za prítomnosti svedkov spísaný úradný záznam a predvolaná polícia.
- d) Kontaktované bude odborné poradensko-psychologické pracovisko (pedagogicko-psychologická poradňa, centrum výchovnej a psychologickkej prevencie).

4.2 Opatrenia pri rôznych prípadoch prechovávaní a konzumácie drog

Vo vzťahu k prechovávaní alebo konzumácii nelegálnych drog žiakmi v školskom prostredí sa môžeme stretnúť so štyrmi prípadmi:

- a) **Náhodné užitie** – študent príde do styku s drogou náhodne, zo zvedavosti. V takomto prípade predvoláme rodičov, dohodneme psychologické či psychiatrické vyšetrenie a po uzavretí, ak nejde o drogovú závislosť, riešime situáciu riaditeľským pokarhaním, prípadne zníženou známkou zo správania.
- b) **Pravidelné užívanie** – študent je toxikoman, drogu potrebuje a pravidelne ju užíva. Posúdenie necháme na lekároch a podľa výsledku sa zariadime – ak absolvuje liečenie a zo závislosti sa dostane, poskytneme možnosť dokončiť, prípadne prerušiť štúdium.
- c) **Ponúkanie drogy** – študent opakovane prináša drogu do školy, nemusí ju užívať a poskytuje ju ostatným spolužiakom. Vzhľadom k tomu, že naša legislatíva nepreferuje tolerantný postoj

k nelegálnym drogám (ani k marihuane), treba po výstrahe (znížená známka zo správania - 3, podmienené vylúčenie) žiaka zo školy vylúčiť.

- d) **Predaj drogy** – v prípade, že existuje podozrenie na dilerstvo, kontaktujeme políciu, resp. colný kriminálny úrad. Po dokázanom dilerstve je nutné vylúčenie zo štúdia.

5. Priority školy v rámci preventívnych opatrení:

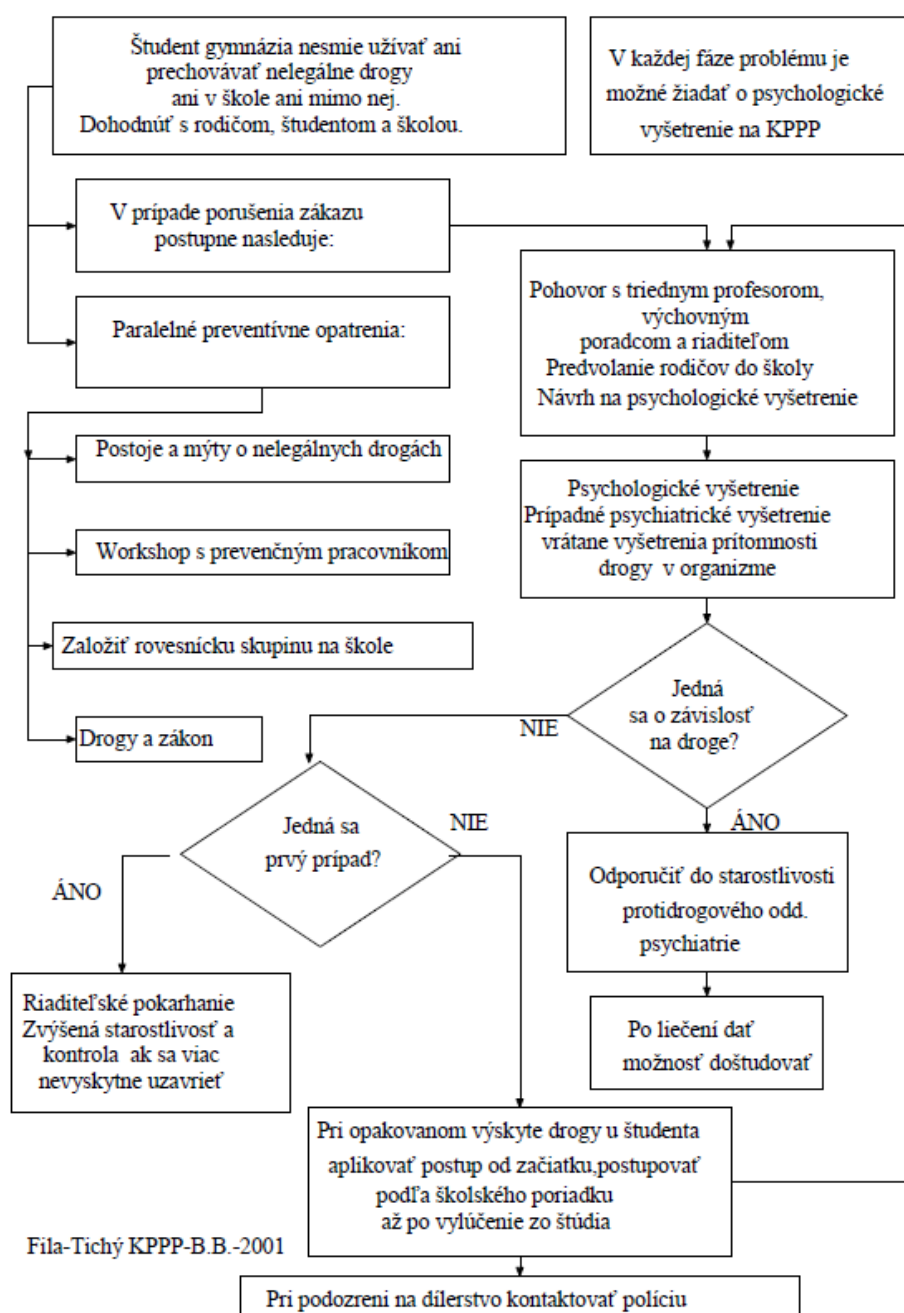
- a) realizovať systematickú prevenciu návykových látok a používať účinné postupy – napr. rovesnícke programy, nácvik sociálnych zručností
- b) spolupracovať s rodičmi a odbornými organizáciami (napr. pedagogicko-psychologická poradňa, zdravotnícke zariadenia, mimovládne organizácie a pod.),
- c) sledovať dodržiavanie pravidiel prevencie šírenia návykových látok v školskom prostredí a na akciách organizovaných školou,
- d) viesť žiakov k prosociálnemu správaniu a rozvoju pozitívneho hodnotenia druhých,
- e) spájať mimoškolské aktivity žiakov s priamym vyučovacím procesom.

6. Konkrétne opatrenia v školskom prostredí

- a) Žiaci nesmú fajčiť, piť alkoholické nápoje, používať a vdychovať omamné látky a drogy, hrať o peniaze a to aj mimo školy.
- b) Je povinnosťou každého žiaka, učiteľa i ostatných zamestnancov školy informovať triedneho učiteľa o žiakovi, ktorý fajčí, pije alkohol alebo užíva drogy v školskom prostredí i mimo neho.
- c) Po oznámení uvedenej skutočnosti sa triedny učiteľ diskretné porozpráva so žiakom o jeho problémoch, o príčinách užívania návykových látok, o ich škodlivosti a o dôsledkoch ich užívania. O pohovore so žiakom urobí zápis do klasifikačného záznamu a v nastavujúcom období venuje žiakovi zvýšenú pozornosť.
- d) Ak žiak v sledovanom období nezmení vzťah k návykovým látkam alebo je triedny učiteľ informovaný druhýkrát, triedny učiteľ na problém upozorní pred pedagogickou radou, žiakovi udelí pokarhanie triednym učiteľom.
- e) Ak ani potom nedôjde ku zmene postoju žiaka, triedny učiteľ predvolá rodičov a zorganizuje spoločné stretnutie za účasti výchovnej poradkyne, koordinátorky prevencie drogovej závislosti, ZRŠ a RŠ. Nasleduje pokarhanie žiaka riaditeľom školy a zápis do triedneho výkazu.
- f) Ak ani vtedy žiak nezmení správanie, triedny učiteľ zorganizuje stretnutie, na ktoré pozve oboch rodičov, koordinátorku prevencie drogových závislostí, RŠ, prípadne policajta alebo kurátora. Po prešetrení skutočnosti kolektívny orgán navrhne opatrenia. Riaditeľ školy zabezpečí stretnutie s odborníkom – psychológom lekárom a o skutočnosti podá návrh na OcÚ. Žiakovi bude znížená známka zo správania.
- b) Povinnosťou triedneho učiteľa je viesť evidenciu pochvál i priestupkovosti žiakov a o zistených skutočnostiach vhodnou formou informovať na triednických hodinách, na nástenných novinách v triede, spôsob riešenia zaznamenávať v klasifikačnom zázname alebo osobitnom zošite, pravidelne spolupracovať s rodičmi a o problémoch informovať pedagogickú radu pri riešení výchovných problémov.
- a) Pedagogický dozor v čase prestávok bude vykonávať kontrolu priestorov školy v predmetnej veci, hlavný dôraz klásť na sociálne zariadenia, priestory klubovne a skryté priestory v areáli školy.
- b) Pre všetkých žiakov školy organizovať dlhodobé športové súťaže, organizovať jednorazové spoločensko-kultúrne podujatia s cieľom odpútať žiakov školy od myšlienok na užívanie drog a toxikomániu. Na tieto účely využívať prostriedky z dotovaných na škole vypracovaných projektov, prípadne z rodičovského združenia.

- c) Koordinátor prevencie drogových závislostí zabezpečí výstavku najnovších odborných publikácií, premietanie filmov k problematike, cyklus besied a prednášok s odborníkmi v danej oblasti.
- d) Triedni učitelia minimálne raz polročne, alebo aktuálne podľa potreby budú na triednických hodinách diskutovať o závislostiach najrôznejšieho druhu (drogy, patologické využívanie voľného času, príslušnosť k spoločensky nežiaducim hnutiam a pod.).
- e) Sporadicky monitorovať správanie sa našich žiakov na mládežníckych verejných akciách.
- f) Rozšíriť spoluprácu školy s rodičmi a školskou samosprávou o aktivity v danej oblasti, iniciovať zapájanie rodičov do aktivít školy - školské výlety, školské akcie a súťaže.
- g) Spolupracovať so samosprávou mesta a okolitých obcí na vytváraní preventívnych stratégií a posilňovaní opatrení na znižovanie dopytu po droge v rámci regiónu.

Ako postupovať, ak sa v škole objavia nelegálne drogy - schéma

Stručný prehľad o tom, čo by mali vedieť deti o drogách v jednotlivých vekových skupinách

OD 7 - 8 ROKOV

- čo sú nedovolené drogy, ako môžu uškodiť, ako vyzerajú
- prečo je dôležité vyhýbať sa neznámym a nebezpečným predmetom a látkam
- aké sú doma a v škole pravidlá pri konzumácii drog

OD 9 - 11 ROKOV

- poznať jednotlivé štádia alkoholovej a drogovej závislosti
- vedieť ako vplyvajú drogy po zdravotnej stránke na organizmus (dýchacie cesty, nervovú a rozmnožovaciu sústavu, hrozba HIV)
- ako drogy ovplyvňujú sústredenie a pohybovú koordináciu (športový výkon, vedenie auta)

OD 12 - 15 ROKOV

- o následkoch alkoholu a drog na človeka a jeho blízke okolie (rodina, priatelia)
- ako účinkujú drogy na detský organizmus, aké sú príznaky krátkodobého a dlhodobého užívania drog
- vedieť klásť otázky a odpovede, ak ide o príležitosť kde by sa mohli drogy brať
- vedieť uviesť dôvody prečo neberú drogy a vedieť navrhnúť inú možnosť
- podľa možnosti vedieť rozoznať drogy keď ich uvidia

OD 15 ROKOV

- okamžité aj dlhodobé účinky jednotlivých drog
- vedieť o smrteľných účinkoch kombinovania drog
- poznať súvislosti medzi konzumovaním drog a ostatnými chorobami a nedostatkami
- účinky alkoholu a drog na poškodenie dieťaťa u tehotných žien
- vedieť, že drogová závislosť nie je bez obetí na životoch
- vedieť o dopade toxikománie na celú spoločnosť
(degenerácia, sociálny a ekonomický úpadok, šírenie chorôb, ...)

(Podľa ZAS, úprava PhDr. Viera Sobotová, 1998)